

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра економічної теорії

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма / спеціалізація – «Бізнес-економіка»
Статус дисципліни – за вибором студента

Викладач – Нескородєв Семен Миколайович,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії

12 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Управління конфліктами» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 8 с.

Розробник

Нескородев Семен Миколайович – доцент кафедри економічної теорії,
кандидат економічних наук, доцент

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Управління конфліктами
Вид навчальної дисципліни	За вибором студента, належить до навчальних дисциплін спеціальної фахової підготовки.
Викладач	Нескородев Семен Миколайович, к.е.н., доцент кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого.
Контактний телефон	+80508673784
Е-mail	semnesk@ukr.net , econom_theory@ukr.net
Консультації	<i>Очні консультації:</i> четвер – 13-00 – 14-00, Центральний корпус НЮУ, а. 224-225. <i>Онлайн консультації:</i> за попередньою домовленістю в соціальних мережах Viber, Telegram (+80508673784) в робочі дні з 9.30 до 17.00/
Онлайн консультації у Facebook:	Business Economics. Актуальна освіта в НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/701530796898235/ ; Нові економічні та управлінські спеціальності НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/196735574432249/ ; Consulting forever: https://www.facebook.com/groups/1429039653865820/ ; Economic Theory and Law: https://www.facebook.com/econtlaw.nlu/

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Управління конфліктами» базується на теорії управління, соціології, психології, психології спілкування. Послідовно розкриваються сутність, динаміка, види, соціально-психологічні функції, наслідки конфлікту як об'єктивного явища. Аналізуються внутрішньоособистісні та міжособистісні конфлікти з позицій психоаналізу та трансакційного аналізу. Досліджуються різні види конфліктів у професійній діяльності організації. Формуються знання методології та сучасних методик управління конфліктами.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів теоретичних знань з управління конфліктами, оволодіння практичними навичками врегулювання конфліктів різних рівнів, боротьби з наслідками стресу як побічного явища конфліктних ситуацій.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо змісту, технологій та методів управління конфліктами;
- оволодіння науковими підходами вітчизняної та закордонної конфліктології до проведення теоретичних, експериментальних і прикладних досліджень;
- формування здатності до виявлення причин, структури та змісту конфлікту;
- опанування інструментарію та методів управління конфліктами різних рівнів;
- оволодіння сучасними методами й методиками попередження власних стресів у менеджерів і боротьби з їх наслідками у підлеглих.

**Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.
Міждисциплінарні зв'язки**

Пререквізити: «Менеджмент», «Поведінкова економіка», «Теорія організацій».

Кореквізити: «Економіка праці та соціально-трудова відносини», «Управління персоналом».

Постреквізити: «Бізнес-консалтинг», «Трудове право».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- застосувати фундаментальні знання теорії конфліктології для обґрунтування сутності, природи та чинників розвитку конфліктів різного рівня;
- здійснити комплексну діагностику конфліктів та виявити суперечності, які є глибинною основою конфліктів;
- виявити структуру конфлікту, його учасників і групи підтримки, мотиви та інтереси учасників конфлікту для оптимізації їх взаємостосунків;
- ефективно управляти особистісним рівнем конфліктності та стресом у процесі міжособистісного спілкування;
- застосувати доцільні методи управління для зниження конфліктності на індивідуальному та організаційному рівнях;
- запропонувати заходи розв'язання внутрішньоособистісних і міжособистісних конфліктів на підприємстві;
- застосувати трансакційний аналіз для виявлення психологічної ролі учасника конфлікту та подальшого управління його трансакційною позицією;
- спрогнозувати динаміку конфлікту з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища.

Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р. для студентів денної форми навчання

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1.	1. Сутність конфлікту і його природа.		
	2. Структура конфлікту.		
2.	3. Динаміка конфлікту.		
	4. Стратегії та тактики участі в конфлікті.		
3.	5. Внутрішньоособистісні конфлікти	1. Сутність конфлікту і його природа. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
4.	6. Трансакційний аналіз внутрішньоособистісних та міжособистісних конфліктів.	2. Структура конфлікту. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
5.	7. Конфліктогени як причини виникнення міжособистісних конфліктів.	3. Динаміка конфлікту. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
6.	8. Природа конфліктів у трудовому колективі.	4. Стратегії та тактики участі в конфлікті. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
7.	9. Інноваційні конфлікти.	5.1. Структура особистості за З. Фрейдом та основні внутрішньо особистісні конфлікти.	Аналіз конфлікту за вибраною темою

		<i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	
8.	10. Управлінські конфлікти.	5.2. Психологічний захист та його основні види. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
9.	11. Юридичні конфлікти.	6.1. Структура особистості за Е. Берном. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
10.	12.1. Поняття та зміст управління конфліктами.	6.2. Трансакційний аналіз. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
11.	12.2. Підходи до управління конфліктами.	7. Конфліктогени як причини виникнення міжособистісних конфліктів. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
		Колоквіум	Аналіз конфлікту за вибраною темою
12.	13. Переговори як метод урегулювання й вирішення конфліктів.	8.1. Природа конфліктів у трудовому колективі. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
		8.2. Засоби попередження та вирішення трудових конфліктів по «вертикалі». <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
13.	14. Посередництво (медіація) у регулюванні конфліктів.	9.1. Інноваційні конфлікти та причини їх виникнення. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
		9.2. Попередження та регулювання інноваційних конфліктів. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
14.		10.1. Сутність управління. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
		10.2. Класифікація управлінських протиріч та конфліктів. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
15.		11. Юридичні конфлікти. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
		12.1. Поняття та зміст управління конфліктами. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
16.		12.2. Підходи до управління конфліктами. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
		13. Переговори як метод урегулювання і вирішення конфліктів. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
17.		14. Посередництво (медіація) в регулюванні конфліктів. <i>Література:</i> 1-3; 7; 11; 19.	Аналіз конфлікту за вибраною темою
		Колоквіум	Аналіз конфлікту за вибраною темою

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання навчальної літератури з управління конфліктами;

- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів та заліку.

Інформаційне забезпечення курсу

Нормативно-правові акти

1. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3.03.1998р., № 137/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.05.2020).
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.09. 2017 р. № 839. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0839884-17> (дата звернення: 20.05.2020).
3. Про медіацію: проект Закону України №7481. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67831 (дата звернення: 20.05.2020).

Література

1. Балабанова Л. В., Савельєва К. В. Конфліктологія: навч. посіб. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2009. 280 с.
2. Бахмач О. П. Конфліктологія. Київ: Вища школа, 2003. 456 с.
3. Ващук В. М. Конфліктологія. Київ: Знання, 2003. 302 с.
4. Гірник А. М. Основи конфліктології: навч. посіб. / за заг. ред. за заг. ред. А. М. Гірник. Київ: Києво-Могилян. акад., 2010. 222 с.
5. Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту: навч. посіб. Київ: Каравела, 2016. 304 с.
6. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження: навч. посіб. / за заг. ред. за заг. ред. А. М. Гірник, А. Ю. Бобро. Київ: Вид-во: «Основи», 2004. 175 с.
7. Конфліктологія: навч. посіб. / Л. М. Герасіна, М. П. Требін, В. Д. Воднік та ін. Харків: Право, 2012. 128 с.
URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/Konfliktologiy_2012.pdf
8. Ложкін Г. В., Юрковський Е., Моначін І. Практикум з конфліктології. Тернопіль: Воля, 2005. 168 с.
9. Нагаєв В. М. Конфліктологія: курс лекцій (модульний варіант): навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 198 с.
10. Нагаєв В. М. Конфліктологія: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2004. 198 с.
11. Орлянський В. С. Конфліктологія. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/510-konflktologiya-orlyanskiy-BS.html>
12. Орлянський В. С. Конфліктологія: навч. посіб. для вузів / В. С. Орлянський; Мін-во освіти і науки України, Запорізький нац. техн. ун-т. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 159 с.
13. Пірен М. І. Конфліктологія. Київ: МАУП, 2003. 360 с.
14. Пірен М. І. Кофліктологія. Київ: МАУП, 2005. 360 с.
15. Русинка І. Конфліктологія. Психологія запобігання і управління конфліктами: навч. посіб. Київ: Професіонал, 2007. 334с.
16. Скібіцька Л. Конфліктологія: навч. посіб. для студ. вищих навчальних закладів. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 383 с.
17. Сум В. Ч. Конфліктологія. Київ: Знання, 2004. 431 с.
18. Тихомирова Є. Б, Постоловський С. Р. Конфліктологія та теорія переговорів: підруч. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 240 с.

19. Цюрупа М. В. Основи конфліктології та теорії переговорів: навч. посіб. Київ: Кондор, 2009. 192 с.
20. Щукін Г. К. Конфліктологія. Київ: Либідь, 2007. 400 с.
21. Яхно Т. П., Куревіна І. О. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 168 с.

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: освоювати лекційний матеріал, вести конспект навчальної дисципліни, активно працювати на практичних заняттях, брати участь в обговоренні дискусійних питань та розробленні кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у *Facebook* лекторіумі та *Facebook* тренінгах, наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять забороняється використовувати мобільні телефони для розважальних цілей та спілкування в соціальних мережах. Дозволяється використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекцій). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Управління конфліктами» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, контрольна робота. За результатами практичних занять із кожного з чотирьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 10 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквиумах. Проводяться два колоквиуми. Максимальна оцінка з кожного колоквиуму становить 25 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів з дисципліни є залік, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якої студент отримує залік, становить 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль						Самостійна робота студентів	Підсумко ва оцінка знань
Практичні заняття				Колоквіуми			
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Модуль № 4	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2		
max 10	max 10	max 10	max 10	max 25	max 25	max 10	max 100

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	Не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34